

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 220.607 van 17 september 2012
in de zaak A. 197.608/X-14.610.**

In zake : Luc CONINGS
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaten Koen Geelen en Kris Wauters
 kantoor houdend te 3500 HASSELT
 Gouverneur Roppesingel 131
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door de Vlaamse
regering
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Sven Vernailen
kantoor houdend te 2018 ANTWERPEN
Mechelsesteenweg 27
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 6 september 2010, strekt tot de
nietigverklaring van het besluit van 14 mei 2010 van de Vlaamse minister van
Mobiliteit en Openbare Werken betreffende onteigeningen ten algemenen nutte
waarbij wordt bepaald dat de onroerende goederen, op het bijgaande plan
“1M3D8G G 023888 00 - As - kruispunt : N75 x Stationstraat/Steenweg op
Maasmechelen” geel ingekleurd, op het grondgebied van de gemeenten As en
Maasmechelen onmiddellijk in bezit worden genomen voor de herinrichting van
het gevaarlijk punt 7007 kruispunt N75 x Stationstraat en waarbij wordt bepaald
dat deze onroerende goederen worden onteigend overeenkomstig de bepalingen
van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende
omstandigheden inzake de onteigeningen ten algemenen nutte.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partij heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Eerste auditeur Ann Eylenbosch heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 27 april 2012.

Staatsraad Jan Clement heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Chiel Sempels, die loco advocaten Koen Geelen en Kris Wauters verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Joris Geens, die loco advocaat Sven Vernailen verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Ann Eylenbosch heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Rechtspleging

3. De verwerende partij heeft haar memorie van antwoord en het bijgevoegde administratief dossier buiten de voorgeschreven termijn van zestig

dagen ingediend. Om die reden wordt haar memorie van antwoord uit de debatten geweerd.

IV. Feiten

4. De verzoeker woont aan de Nielerlaan 113 te As. Daar is hij eigenaar van percelen die kadastraal bekend zijn onder sectie B nrs. 6/v24, 6/14 en 6/a4. Die percelen bevinden zich in de hoek die wordt gevormd door de Stationsstraat, de spoorweg en de Nielerlaan.

5. Voor de herinrichting van het kruispunt N75 Europalaan x Stationsstraat/Steenweg op Maasmechelen te As verleent de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar op 5 november 2009 een stedenbouwkundige vergunning aan de afdeling Wegen en Verkeer Limburg.

Het bestaande gelijkvloerse lichtengeregelde kruispunt wordt volledig heringericht tot een ongelijkvloers kruispunt met op- en afritten vanaf de N75 naar de Stationsstraat en de Steenweg op Maasmechelen. Voor fietsers wordt er een afzonderlijke metalen fietsbrug voorzien over de N75.

6. Tegen de voormelde vergunning dient de verzoeker op 3 maart 2010 een beroep tot nietigverklaring in bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

7. Op 14 mei 2010 neemt de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken het bestreden besluit, dat als volgt luidt:

“Gelet op de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen ten algemene nutte, inzonderheid op artikel 5;

Gelet op het decreet van 13 april 1988 tot bepaling van de gevallen en modaliteiten waarbij de Vlaamse regering kan overgaan tot onteigeningen ten algemene nutte inzake de gewestelijke aangelegenheden;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, inzonderheid op artikel 2, §6 en artikel 6, 7°;

Overwegende dat de onteigeningen volgens het plan ‘1M3D8G G 023888 00 - As - kruispunt: N75 x Stationstraat / Steenweg op

Maasmechelen - projectnummer 7007' nodig zijn voor: Wegwerken Gevaarlijke Punten en Wegvakken in Vlaanderen - Gevaarlijk punt 7007 - Kruispunt: N75 Europalaan x Stationstraat;

Overwegende dat het punt voorkomt op de lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma 2003 van TV3V en dat gezien de problematiek van de verkeersonveiligheid op dit punt, dewelke in het recente verleden aanleiding gegeven heeft tot verkeersslachtoffers, bij hoogdringendheid een herinrichting van het gevaarlijk punt vereist is;

Overwegende dat door de voorgestelde ingrepen enerzijds de verkeersveiligheid voor de weggebruikers verbeterd wordt en dat anderzijds conflictsituaties vermeden worden;

Overwegende dat de weerhouden oplossing het resultaat is van een uitvoerige studie die zowel vanuit een analyse van de ongevallen als vanuit verkeersplanologisch, verkeerstechnisch en ruimtelijk oogpunt benaderd werd, waarbij de verschillende mogelijke alternatieven wel overwogen werden, zoals blijkt uit de projectnota die op 13 december 2005 op commissievergadering (PAC) gebracht is, evenals uit het verslag van deze vergadering;

Overwegende dat volgens het verslag van de commissievergadering de vergadering besloten heeft:

- De projectnota kan conform verklaard worden met de uitgangspunten zoals geformuleerd in het convenantbeleid.

Overwegende dat de innemingen noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het project;

Gelet op het gunstige advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 28 APR. 2010;

BESLUIT:

Enig artikel. In het algemeen belang moeten, voor de herinrichting van het gevaarlijk punt 7007 kruispunt N75 x Stationstraat, de onroerende goederen op het grondgebied van de gemeenten As en Maasmechelen onmiddellijk in bezit worden genomen. Op het bijgaande plan '1M3D8G G 023888 00 – As – kruispunt: N75 x Stationstraat / Steenweg op Maasmechelen – projectnummer 7007', dat de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken heeft geïllustreerd, zijn die onroerende goederen geel ingekleurd.

De onroerende goederen, aangeduid op het plan, worden onteigend overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen ten algemenen nutte”.

In de bij het bestreden besluit gevoegde tabel der innemingen worden de percelen van de verzoeker nrs. 6/v24 en 6/l4 respectievelijk opgenomen als innemingen nrs. 35 en 36. Het betreft de inneming van een strook van enkele meters over de hele breedte aan de achterzijde van de percelen van de verzoeker.

8. Bij arrest nr. A/2011/0023 van 16 maart 2011 vernietigt de Raad voor Vergunningsbetwistingen de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009. Daarbij beveelt die raad de verwerende partij om binnen een termijn van vijf maanden te rekenen vanaf de betekening van het arrest een nieuwe beslissing te nemen en om -alvorens een nieuwe beslissing te nemen- de nodige schikkingen te treffen opdat over de aanvraag een nieuw openbaar onderzoek wordt georganiseerd door het college van burgemeester en schepenen van de gemeente As en door het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Maasmechelen.

9. Van 12 mei 2011 tot 11 juni 2011 wordt de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag in de gemeenten As en Maasmechelen onderworpen aan een nieuw openbaar onderzoek.

De verzoeker dient bezwaar in met de argumentatie dat door de verplaatsing van het toeristisch fietspad vrij dicht bij zijn woning een betonnen keermuur met een hoogte van 3,5 m noodzakelijk is die op de plaats komt van een 20 jaar oude klimophaag en een volledige rij bomen en struiken waarin vogels verblijven, dat de hoger rijdende fietsers op het toeristische fietspad volledige inkijk hebben en zorgen voor geluidsoverlast, dat zijn woning aan de Nielerlaan 113 niet is ingetekend op de plannen waardoor het lijkt te gaan om een onbebouwd perceel, dat er slechts onteigend kan worden als het gaat om openbaar nut en er geen alternatieven zijn, en dat er een alternatieve veilige oversteekplaats is waardoor de keermuur overbodig wordt.

Het college van burgemeester en schepenen van de gemeente As verklaart het bezwaarschrift ontvankelijk en gegrond en adviseert dat het alternatief wordt onderzocht.

Het voorstel van de verzoeker om het bestaande fietspad te gebruiken en de oversteekplaats in de Stationsstraat te verplaatsen in de richting van de N75, kan volgens de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar niet worden aangenomen omdat hierdoor de verkeersveiligheid voor het fietsverkeer wordt verminderd.

10. Bij besluit van 22 augustus 2011 verleent de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar de stedenbouwkundige vergunning opnieuw aan het agentschap Wegen en Verkeer Limburg. Dit besluit bevat de volgende “bijkomende beoordeling van de goede ruimtelijke ordening”:

“De keermuur in functie van het toeristische fietspad ter hoogte van de woning aan de Nielerlaan 113 neemt slechts een relatief beperkt deel van de tuinzone in. De hoogte van de muur is vergelijkbaar met het aanwezige groenscherm, de aanwezige groenaanplantingen zullen na uitvoering van de werken worden gecompenseerd. De ruimtelijke en visuele impact die door de nieuwe keermuur worden veroorzaakt worden op die manier tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht.

De potentiële inkijk en geluidsoverlast die fietsers in de tuinzone van de woning aan de Nielerlaan 113 zouden kunnen veroorzaken, kan worden tegengegaan door in de ruimte tussen keermuur en toeristisch fietspad een scherm met een minimale hoogte van 2m te voorzien waarvoor aan de zijde van het fietspad klimop wordt aangeplant. Op die manier wordt dit scherm optimaal ruimtelijk geïntegreerd in de omgeving.

Het voorstel om de fietsoversteekplaats in de Stationsstraat te verplaatsen in de richting van de N75 werd door deskundigen onderzocht en uitgebreid besproken in overleg op 19 augustus 2011, maar kan niet worden gevolgd omdat hierdoor de verkeersveiligheid voor het fietsverkeer zou worden verminderd (...), wat in functie van het algemeen belang niet aanvaardbaar is”.

De vergunning wordt verleend onder meer mits voor de keermuur in de tuinzone van de woning aan de Nielerlaan 113 een compenserende groenaanplanting in overleg met de eigenaar wordt aangeplant die uiterlijk het plantseizoen volgend op de beëindiging van de werken wordt uitgevoerd, en mits tussen de keermuur en het toeristisch fietspad ter hoogte van de Nielerlaan 113 een zichtscherm met een minimale hoogte van 2,00 m wordt aangebracht waarbij aan de zijde van het toeristische fietspad -uiterlijk het plantseizoen volgend op de beëindiging van de werken- klimop wordt aangeplant om het scherm optimaal ruimtelijk te integreren en deze klimop wordt in stand gehouden.

11. Tegen deze nieuwe stedenbouwkundige vergunning van 22 augustus 2011 is door de verzoeker opnieuw een beroep tot nietigverklaring ingesteld bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen (zaak gekend onder het rolnummer 1112/0112/A/3/0088).

V. Ontvankelijkheid van het beroep

Standpunt van de partijen

12. In zijn verzoekschrift stelt de verzoeker dat hij het vereiste belang heeft doordat hij eigenaar is van twee van de te onteigenen percelen, namelijk de voormelde percelen nrs. 6/v24 en 6/l4. Bovendien stelt hij dat deze percelen zich ook direct naast de uit te voeren werken bevinden, zodat hij rechtstreeks hinder zal ondervinden.

13. De verwerende partij voert in haar laatste memorie aan dat het beroep onontvankelijk is omdat de verzoeker nagelaten heeft het bestreden ministerieel besluit als stuk bij haar verzoekschrift te voegen.

In de mate de verzoeker al een belang heeft bij de vordering, kan het beroep zich volgens de verwerende partij uitsluitend richten tot de onteigening van de innemingen waarvan een gebeurlijke vernietiging hem tot voordeel kan strekken.

In zoverre de verzoeker stelt dat hij rechtstreeks hinder zal ondervinden van de uit te voeren werken, betoogt de verwerende partij in haar laatste memorie dat die werken hun grondslag vinden in de stedenbouwkundige vergunning en niet in het onteigeningsbesluit, en dat de verzoeker dit kan opwerpen in de procedure voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen tegen de stedenbouwkundige vergunning maar niet in de huidige procedure. Hierbij stelt de verwerende partij dat de Raad van State hier alleszins rekening moet mee houden.

Beoordeling

14. De in het vorige randnummer bedoelde excepties kunnen door de verwerende partij niet voor het eerst in de laatste memorie worden opgeworpen. Dergelijke handelwijze is immers dilatoir en schendt de rechten van verdediging van de andere partijen en het beginsel van de wapengelijkheid en is derhalve in strijd met de regels van een behoorlijke procesvoering.

Het gaat proces-economisch niet op, op het einde van de procedure, de afhandeling van de zaak uit te stellen en de auditeur-verslaggever op te dragen een aanvullend onderzoek en een verslag aan de nieuwe excepties te wijden en de partijen toe te laten hier schriftelijk op te reageren, wanneer dit kan worden vermeden.

15. Er moet worden vastgesteld dat de verzoeker slechts belang heeft bij de nietigverklaring van het bestreden besluit in zoverre het betrekking heeft op de twee in randnummer 12 bedoelde percelen.

VI. Onderzoek van de middelen

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

16. In een eerste middel voert de verzoeker de schending aan van artikel 16 van de Grondwet, de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte -in het bijzonder artikel 1 van die wet- (hierna: de wet van 26 juli 1962), het motiveringsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna: de formele motiveringswet), en het zorgvuldigheidsbeginsel als beginsel van behoorlijk bestuur.

Hij stelt dat het bestreden besluit als onmisbare schakel is verbonden aan de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009, die is aangetast door minstens vier nietigheden. De eerste nietigheid betreft de onvolledigheid van de aanvraag, wat een schending is van “artikel(...) 4.7.26 §3, artikel 7, 2° van het Besluit van de Vlaamse Regering van 28 mei 2004 betreffende de dossiersamenstelling van de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning (...) en het zorgvuldigheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur”. Ten tweede werd het openbaar onderzoek over de aanvraag tot het bekomen van een stedenbouwkundige

vergunning niet correct gehouden, wat een schending is van “artikel 4.7.26. §4.1° van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, het Besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2000”. Voorts is er nog sprake van de schending van de goede ruimtelijke ordening en van het niet overeenstemmen met het gewestplan.

De verzoeker voert aan dat zijn middel gebaseerd is op de vaststelling dat het bestreden besluit en de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 deel uitmaken van een complexe rechtshandeling waarmee de verwerende partij de herinrichting beoogt van het kruispunt N75 - Europalaan - Stationsstraat in de gemeenten Maasmechelen en As. Volgens de verzoeker blijkt die verbondenheid tussen het bestreden besluit en de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 uit een aantal elementen. Ten eerste -en dit verband wordt in het bestreden besluit zelf uitdrukkelijk gelegd- ligt de reden waarom er moet worden onteigend uitdrukkelijk in de realisatie van het project dat met de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 wordt vergund, zodat de onteigening en dus het bestreden besluit als zodanig geen zin hebben als het project niet wordt gerealiseerd. Ten tweede zijn het plan van de innames en de tabel van de in te nemen eigendommen stukken die zijn opgesteld en toegevoegd bij de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning die heeft geleid tot de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009.

De verzoeker voert aan dat wanneer het eindresultaat van een complexe administratieve rechtshandeling voor de Raad van State wordt bestreden, de vernietiging daarvan kan worden uitgesproken op grond van de onregelmatigheid van één van de voorbereidende handelingen, ongeacht of die voorbereidende handeling louter voorbereidend is, dan wel een direct grievende voorbeslissing betreft die afzonderlijk met een beroep tot nietigverklaring had kunnen worden bestreden. Concreet betekent dit dat als de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 nietig is, dit ook moet leiden tot de onwettigheid van het bestreden besluit. Bovendien betekent dit dat het bestreden besluit als onteigeningsbesluit niet tot stand is gekomen op de wijze zoals voorgeschreven door artikel 16 van de Grondwet en artikel 1 van de wet van 26 juli 1962, dat het bestreden besluit niet behoorlijk is gemotiveerd aangezien het niet is gesteund op in feite en in rechte correcte motieven, en dat de verwerende partij niet zorgvuldig heeft gehandeld. Dit geldt in het bijzonder voor

de procedurestukken die deel uitmaakten van de stedenbouwkundige aanvraag en die noodzakelijk zijn voor het bestreden besluit, namelijk het plan van de onroerende goederen die moesten worden ingenomen en de tabel van de percelen die moesten worden ingenomen.

Voorts geeft de verzoeker een toelichting bij de door hem aangevoerde nietigheden van de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009.

17. In zijn memorie van wederantwoord voert de verzoeker aan dat de verwerende partij zelf erkent dat zowel de stedenbouwkundige vergunning, als het onteigeningsbesluit deel uitmaken van één groter project, namelijk het wegwerken van het gevaarlijke verkeerspunt op de steenweg naar Maasmechelen in het kader van het jaarprogramma 2003, wat betekent dat er wel degelijk een verband is tussen beide beslissingen. De onteigening is een noodzakelijke voorwaarde opdat de verwerende partij de haar toegekende stedenbouwkundige vergunning zou kunnen realiseren.

De verzoeker betoogt dat de voorbereiding van beide besluiten minstens voor een groot deel tegelijkertijd is gebeurd. Dit blijkt volgens hem uit het feit dat het plan van de innemingen en de tabel van de in te nemen eigendommen, waarnaar het bestreden besluit verwijst, waren opgenomen in het aanvraagdossier van de stedenbouwkundige vergunning. Minstens een aantal van de door hem aangevoerde nietigheden, namelijk deze die betrekking hebben op die gemeenschappelijke voorbereiding, moeten dan ook voor het onteigeningsbesluit worden beoordeeld.

18. In zijn laatste memorie wijst de verzoeker er nog op dat het bestreden onteigeningsbesluit enkel en alleen is genomen om de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 te kunnen uitvoeren en dat het bestreden besluit geenszins zou genomen zijn wanneer de verwerende partij geen stedenbouwkundige vergunning zou hebben verkregen. De onteigeningsnoodzaak wordt immers in het bestreden besluit gemotiveerd als “(o)verwegende dat de onteigeningen volgens het plan ‘1M3D8G G 023888 00 - As - kruispunt: N75 x Stationstraat/Steenweg op Maasmechelen - projectnummer

7007' nodig zijn voor: Wegwerken Gevaarlijke Punten en Wegvakken in Vlaanderen - Gevaarlijk punt 7007 - Kruispunt: N75 Europalaan x Stationstraat”.

Beoordeling

19. Een complexe administratieve rechtshandeling bestaat uit een reeks elkaar opvolgende administratieve handelingen waarvan de laatste beslissend is en de andere, al dan niet voorbeslissend, ten opzichte van die laatste handeling een voorbereidend karakter hebben. Bij een complexe administratieve rechtshandeling verschijnen de onderscheiden administratieve akten die bijgedragen hebben tot de totstandkoming van de eindbeslissing, als onderdelen van één enkele ondeelbare handeling. In het geval van een dergelijke rechtshandeling kan de vernietiging van het resultaat van de hele verrichting worden gevorderd op grond van de onregelmatigheid van één van de samenstellende handelingen, ook al is de desbetreffende handeling een voorbeslissing en zou ze afzonderlijk kunnen worden bestreden met een annulatieberoep.

Opdat een beslissing geacht kan worden deel uit te maken van een complexe administratieve rechtshandeling, is vereist dat ze uitsluitend en noodzakelijk voorbereidend is op de beslissing die de complexe administratieve rechtshandeling beëindigt. Het is daarentegen niet voldoende dat de eerdere beslissing noodzakelijk voorhanden moet zijn opdat de latere beslissing rechtsgeldig kan worden genomen of zelfs dat zij het bestuur tot het treffen ervan bindt.

20. In de onderhavige zaak is er onmiskenbaar een verband tussen het aangevochten onteigeningsbesluit en de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009. Het is ongetwijfeld ook zo dat bepaalde voorbereidende handelingen in het kader van de stedenbouwkundige vergunning ook betrekking hebben op het onteigeningsbesluit. Hieruit volgt evenwel niet dat de stedenbouwkundige vergunning uitsluitend en noodzakelijk voorbereidend is op het bestreden onteigeningsbesluit als eindpunt van een complexe administratieve rechtshandeling.

Het bestreden besluit en de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 streven elk een eigen finaliteit na. Ze staan naast elkaar.

Door middel van een onteigeningsbesluit beoogt de onteigenende overheid het ontnemen -tegen schadeloosstelling- van onroerende goederen in het algemeen belang. Dergelijk besluit treft eigendomsstructuren.

Daarentegen worden stedenbouwkundige vergunningen -zoals artikel 4.2.22, §1 van de VCRO stelt- verleend onder voorbehoud van de op het onroerend goed betrokken burgerlijke rechten. Het komt aan de bestuurlijke overheid om te beslissen, door het verlenen of het weigeren van de stedenbouwkundige vergunning, of een bepaalde stedenbouwkundige vergunningsaanvraag al dan niet verenigbaar is met de openbare belangen waarvan de zorg haar door de decreetgever is opgedragen, namelijk de beoordeling van de verenigbaarheid met de goede ruimtelijke ordening.

Bijgevolg impliceert de onregelmatigheid van de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 op zich niet de onwettigheid van het bestreden onteigeningsbesluit.

21. De omstandigheid dat in het bestreden besluit uitdrukkelijk is vermeld dat de onteigeningen “nodig zijn voor” het wegwerken van het betrokken “Gevaarlijk punt 7007”, waarop de meergenoemde stedenbouwkundige vergunning betrekking heeft, neemt niet weg dat het bestreden besluit niet is gemotiveerd vanuit diezelfde stedenbouwkundige vergunning.

22. Het blijkt dat het middel gesteund is op de foutieve veronderstelling dat het bestreden besluit en de stedenbouwkundige vergunning van 5 november 2009 deel uitmaken van een complexe rechtshandeling. De aangevoerde onwettigheid van de voormelde stedenbouwkundige vergunning kan niet dienstig worden ingeroepen tegen het bestreden besluit.

Het middel wordt verworpen.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

23. In zijn tweede middel voert de verzoeker de schending aan van de artikelen 2 en 3 van de formele motiveringswet en van “het formeel motiveringsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur”. Deze artikelen en dit beginsel houden volgens hem in dat elke overheid de motieven van haar beslissing moet opnemen in de beslissing zelf, opdat de geadresseerde van de beslissing de motieven ervan kan kennen.

Hij stelt dat in de motivering van het bestreden besluit wordt verwezen naar een projectnota van 13 december 2005 van een vergadering van de Provinciale Auditcommissie (hierna: de PAC) en het verslag van dezelfde vergadering en dat deze nota en het verslag niet aan het bestreden besluit zijn toegevoegd, zodat hij de inhoud ervan niet kent en dus ook niet de motieven die kennelijk decisief zijn geweest voor het bestreden besluit.

24. De verzoeker stelt in zijn memorie van wederantwoord vooreerst dat de verwerende partij niet betwist dat de betrokken nota en het verslag niet aan het bestreden besluit waren toegevoegd.

Voorts betoogt hij dat de rechtspraak inzake de motivering door verwijzing voldoende is gevestigd. Overeenkomstig artikel 3 van de formele motiveringswet moet de motivering van de akte voorkomen in de akte zelf. Tegelijkertijd moet de motivering die in de akte is opgenomen, toelaten dat de geadresseerde van de akte de correcte, relevante en dragende juridische en feitelijke motieven van de akte kan kennen. De Raad van State laat, aldus de verzoeker, toe dat aan deze formele motiveringsplicht voldaan wordt door verwijzing naar een andere akte (advies, voorstel, enz.) op de driedubbele voorwaarde dat de genomen beslissing in overeenstemming is met die akte, dat de inhoud van die akte ter kennis wordt gebracht van de betrokkene ten laatste op het ogenblik dat de beslissing zelf hem wordt meegedeeld, en dat de akte waarnaar wordt verwezen op zichzelf voldoet aan de motiveringsvoorwaarden van correcte, relevante en dragende motivering. In casu is de tweede voorwaarde

zeker niet vervuld. Het vervullen van de eerste en de derde voorwaarde kan niet worden onderzocht aangezien het document niet voorligt.

De verwijzing naar het verslag en de nota van de vergadering van de PAC van 13 december 2005 is allerm minst overto llig. Uit de beknopte beschrijving in het besluit blijkt dat de nota die is opgesteld, geleid heeft tot een besluit op welke wijze de verkeersveiligheid ter plaatse het best zou worden bereikt. Er zijn immers analyses gemaakt vanuit verkeersplanologisch, verkeerstechnisch en ruimtelijk oogpunt en tegelijkertijd zijn er verscheidene alternatieven onderzocht. Daaruit is gebleken dat de oplossing waarvoor het onteigeningsbesluit de noodzakelijke onteigeningen voorziet, de oplossing was die moest worden verkozen. Aangezien de onteigening noodzakelijk is om een verkeersoplossing ter plaatse uit te werken, zijn alle motieven waaruit volgt dat er een verkeersoplossing moet komen en waaruit blijkt voor welke verkeersoplossing men kiest, onlosmakelijk verbonden en noodzakelijk voor de motivering van het onteigeningsbesluit zelf. Uit die motieven blijkt immers welke percelen moeten worden onteigend en waarom.

25. De verzoeker stelt nog in zijn laatste memorie dat hij wil meegaan in de idee dat niet elke voorbereidende werkzaamheid of studie moet worden opgenomen in de uiteindelijke beslissingen. Geval per geval moet beoordeeld worden, gelet op de specifieke eigenheid van de situatie, welke voorbereidende werkzaamheden uitdrukkelijk moeten worden opgenomen in het bestreden besluit.

In casu wordt tot onteigening overgegaan vanuit het oogpunt van de zorg voor verkeersveiligheid. De PAC-vergadering heeft analyses gemaakt vanuit verkeersplanologisch, verkeerstechnisch en ruimtelijk oogpunt en heeft tegelijkertijd verscheidene alternatieven onderzocht. Daarbij is zij, aldus de verzoeker, tot de meest ingrijpende maatregel gekomen, namelijk de inneming van een groot gedeelte van zijn tuin en de oprichting van een drie meter hoge blinde betonmuur op minder dan zeven meter van zijn woning. Hiertoe wijst de verzoeker erop dat er immers een fietspad is dat aan de andere zijde van de spoorweg loopt en dat ook in de toekomstige constellatie kan behouden blijven, zodat er een alternatief is dat niet de vermelde nadelen heeft voor hem en een

volwaardig alternatief is voor de houder van de stedenbouwkundige vergunning. De verzoeker stelt dat hij uit het bestreden besluit niet kan afleiden of deze piste is onderzocht. Nochtans moet de onteigenende overheid haar keuze motiveren wanneer zij de keuze heeft tussen diverse maatregelen (en wanneer zij als gevolg van haar discretionaire bevoegdheid de meest ingrijpende maatregel kiest). Het is dan ook niet meer dan logisch dat het verslag en de nota van de PAC-vergadering van 13 december 2005 integraal zouden worden opgenomen, minstens de relevante passages geciteerd.

Beoordeling

26. In het bestreden besluit wordt overwogen dat het betrokken kruispunt voorkomt op de lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma 2003 en in het recente verleden aanleiding heeft gegeven tot verkeersslachtoffers, zodat bij hoogdringendheid een herinrichting van dat gevaarlijk punt is vereist. De voorgestelde ingrepen moeten de verkeersveiligheid verbeteren en conflictsituaties vermijden. Uit het bestreden besluit blijkt dus uitdrukkelijk wat de motieven ervan zijn. Gelet hierop is de verwijzing van de verzoeker naar de rechtspraak van de Raad van State inzake de “motivering door verwijzing” niet relevant, want de motieven zijn in het bestreden besluit zelf opgenomen.

De opgelegde formele motiveringsplicht reikt niet zo ver dat van de onteigenende overheid ook mag worden verwacht dat zij de voorbereidende werkzaamheden of studies in het kader van de uitwerking van het project integraal toevoegt aan haar besluit, zeker nu dit laatste de resultaten ervan uitdrukkelijk weergeeft, namelijk dat de gekozen oplossing de verkeersveiligheid verbetert en conflictsituaties vermijdt. Er anders over oordelen zou er op neerkomen dat de onteigenende overheid de motieven van haar motieven moet kenbaar maken, wat noch door de formele motiveringswet, noch door het motiveringsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur wordt vereist.

Het middel is ongegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State verwerpt het beroep.

2. De verzoekende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van zeventien september 2012, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Roger Stevens,	voorzitter van de Raad van State,
Johan Bovin,	staatsraad,
Jan Clement,	staatsraad,
bijgestaan door	
Greta Scheveneels,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Greta Scheveneels

Roger Stevens